

บทความที่ : 1
Article :

การเปรียบเทียบบทบาททางการเมืองของกองทัพไทยและกองทัพ

อินโดนีเซียตั้งแต่ พ.ศ. 2535 - 2563*

**A Comparative Study on the Military's Political Roles
of Thai and Indonesian Armed Forces during
B.E. 2535 – 2560**

[(Received: November 17, 2020; Revised: January 29, 2021; Accepted: January 29, 2021)]

วันวิชิต บุญโปร่ง และ อีรพงษ์ บัวหล้า****

Wanwichit Boonprong and Theeraphong Buala****

*ส่วนหนึ่งในดัชนีพิมพ์ เรื่องการเปรียบเทียบบทบาททางการเมืองของกองทัพไทยกับกองทัพอินโดนีเซีย

**คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา [Faculty of Political Science & Law, Burapha University]; Corresponding author e-mail: wanwichit@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการบทบาททางการเมือง และปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาททางการเมืองของกองทัพไทยและกองทัพอินโดนีเซีย ตั้งแต่ พ.ศ.2535-2563 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์อดีตรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองประเทศ ผลการศึกษาเปรียบเทียบ พบว่า พัฒนาการบทบาททางการเมืองของกองทัพทั้งสองประเทศ ตลอดเกือบสามทศวรรษมาจากความแตกต่างรากเหง้าทางประวัติศาสตร์ ทัศนคติทางสังคมที่มีต่อกองทัพ และความสัมพันธ์ของกองทัพกับประชาชนมีผลต่อการกำหนดท่าทีการตัดสินใจทางการเมือง สิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรมของพัฒนาการบทบาททางการเมืองของกองทัพไทยคือต้นทุนทางสังคมสูงกว่าฝ่ายการเมืองถือเป็นข้ออ้างความชอบธรรมทางการเมืองเพื่อถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง และมีแนวโน้มให้กองทัพไทยยังรักษาสถานะบทบาททางการเมืองไว้ได้จนถึงปัจจุบัน ในขณะที่กองทัพอินโดนีเซีย หลังยุคประธานาธิบดีซูฮาร์โต ได้ถูกปรับลดอำนาจบทบาททางการเมืองแบบค่อยเป็นค่อยไป การเมืองภาคประชาชนได้ปฏิเสธการกลับไปสู่บรรยากาศกองทัพนำการเมืองเหมือนในอดีต มีผลบังคับให้กองทัพอินโดนีเซียเร่งเดินหน้าปฏิรูปองค์กรตัวเองอย่างต่อเนื่องตามหลักการของกองทัพอาชีพ สำหรับปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาททางการเมืองของกองทัพไทยและกองทัพอินโดนีเซีย ตั้งแต่ พ.ศ.2535-2563 ได้แก่ 3 ปัจจัยสำคัญ คือ (1). บทบาททางการเมืองในรัฐธรรมนูญ (2).บทบาททางการเมืองในมิติด้านความมั่นคง และ(3).บทบาททางการเมืองในภาคประชาชน ซึ่งได้เอื้ออำนวยให้กองทัพไทยปรับตัวเองได้อย่างกลมกลืนกับการรักษาสถานะบทบาททางการเมืองของตนเองต่อไปได้อย่างเข้มแข็ง ในทางตรงข้ามบทบาททางการเมืองของกองทัพอินโดนีเซีย ได้ถูกจำกัดบทบาทให้เหลือเพียงหน้าที่การรักษาดินแดนและความมั่นคงของชาติ โดยไม่หวนคืนกลับมาใช้อำนาจทางการเมืองอีกต่อไป

คำสำคัญ: บทบาททางการเมือง; กองทัพ; การเปรียบเทียบ

Abstract

The objectives of this study are to compare the development in the political roles of Thai and Indonesian armed forces as well as to examine factors influencing changes in the political roles during B.E. 2535 to 2560. Data were collected through in-dept interviews with the former Ministers of Foreign Affairs of both countries. The results showed that the development in the political roles of Thai and Indonesian armed forces during the specified period of time was different since both countries had distinct historical roots, social perspectives towards the armed forces, and relationship between the armed forces and people. The Royal Thai Armed Forces tended to have higher social capital than the political sector and it was used to maintain the balance of power as well as the armed forces' political roles. On the other hand, considering the Indonesian National Armed Forces, after Suharto's presidency ended, people had denied the military dictatorship. The political roles of the armed forces were, therefore, gradually reduced. As a result, the military needed to transform itself using the principle of professionalism. Furthermore, it was found that there are three factors influencing the changes in the political roles of Thai and Indonesian armed forces including (1) the political roles in the constitution, (2) the political roles in terms of the national stability, and (3) the political roles of the people. In Thailand, these three factors were likely to facilitate the armed forces and help it to be able to strongly maintain the political roles. Nevertheless, in Indonesia, the political roles of the armed forces had been limited. The armed forces did not have the

political power and was responsible for maintaining the national sovereignty and stability only.

Keywords: Political Roles; Armed Forces; Comparison

บทนำ

ภายหลังการสิ้นสุดยุคสงครามโลกครั้งที่สอง เห็นได้ชัดว่าอิทธิพล Pax Americana ของสหรัฐอเมริกา หรือการจัดระเบียบสันติภาพโลกใหม่ภายใต้อิทธิพลแสนยานุภาพทางทหารและเศรษฐกิจ ได้สถาปนาอำนาจของตัวเอง โดยผลักดันนโยบายการพัฒนาไปยังประเทศกำลังพัฒนาให้ยอมรับทุนนิยมแบบอเมริกัน ผ่านรูปแบบองค์กรสถาบันทางการเจรจาของประเทศอย่างกองทุนการเงินระหว่างประเทศและธนาคารโลก (ไพลิน กิตติเสรีชัย, 2557: 22) ควบคู่กับกระแสการขยายตัวชูแนวคิดประชาธิปไตยไปทั่วโลก

ในยุคสมัยหนึ่ง สหรัฐอเมริกาเคยให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณ การฝึกอบรม อาวุธยุทโธปกรณ์แก่บรรดาชาติที่ปกครองแบบระบอบเผด็จการทางทหารในภูมิภาคต่างๆทั่วโลก อาทิ ในภูมิภาคกลุ่มประเทศละตินอเมริกา และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อคานอำนาจอิทธิพลของภัยคอมมิวนิสต์ ต่อมาเมื่อสิ้นสุดยุคสงครามเย็น เมล็ดพันธุ์ประชาธิปไตยที่ถูกหว่านลงไปเริ่มเติบโตอย่างมั่นคง สหรัฐอเมริกาจึงได้ปรับเปลี่ยนนโยบายและท่าทีต่อสัมพันธ์ภาพกับบรรดาผู้นำชาติเผด็จการทางทหารแบบมีระยะห่างมากขึ้นและเพิ่มเงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนการรื้อคืบพื้นที่หมู่ประเทศ ที่เคยปกครองภายใต้ลัทธิคอมมิวนิสต์มาก่อน เช่น กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก และชาติที่ประกาศขอแยกตัวเป็นอิสระออกจากสหภาพโซเวียตเดิมนั้น ได้เปลี่ยนผ่านระบอบปกครองของประเทศตนเองไปสู่ได้รณรงค์ประชาธิปไตย การเรียกร้องการเลือกตั้งและกดดันขอเปิดพื้นที่สิทธิเสรีภาพ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงกลายเป็นส่วนสำคัญที่ผู้นำทางการเมืองเหล่านี้ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ กลายเป็นเงื่อนไขใหม่เชิงบังคับให้บรรดาผู้นำชาติเผด็จการทหารต้องยอมรับการปรับเปลี่ยนบทบาททางการเมืองของตนเอง

ดังนั้นเมื่อบริบทภูมิรัฐศาสตร์การเมืองโลกได้เปลี่ยนโฉมหน้าไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะประเทศที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดและ

ประชากรมากที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างเช่น อินโดนีเซียคือชาติที่มีกองทัพคอยควบคุมและชี้นำทางการเมืองที่เข้มแข็งที่สุด เป็นตัวอย่างของการลัทธิรุนแรงปะทุการเรียกร้องและโยกย้ายประชาธิปไตยอย่างมีัดต้นตั้งตัว แม้ว่าอินโดนีเซียเคยเป็นพันธมิตรที่มีความใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกามาก่อน ในฐานะผู้สนับสนุนให้อินโดนีเซียมีรัฐบาลเผด็จการทางทหารเพื่อต่อต้านอิทธิพลของ คอมมิวนิสต์ ที่กำลังใช้ทฤษฎีโดมิโนเข้ามาเผยแพร่อุดมการณ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งตามข้อมูลประวัติศาสตร์ อินโดนีเซียเคยมีประสบการณ์อยู่ภายใต้การปกครองของชาติเจ้าอาณานิคม กองทัพจึงถูกกำหนดให้เป็นเสาหลักของสังคม การเมือง และเมื่อภายหลังประเทศเหล่านั้นได้รับเอกราชแล้ว กองทัพอินโดนีเซียยังคงรักษาอิทธิพลมรดกจากชาติอาณานิคมที่เคยวางรากฐานการปกครองทิ้งไว้ให้ จึงนำไปสู่การประยุกต์ใช้เพื่อรักษาอำนาจของกองทัพกับการปกครองประเทศในเวลาต่อมา (Huser,2012:9)

ภายหลังได้รับเอกราชจากประเทศเนเธอร์แลนด์ ในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2488 กองทัพอินโดนีเซีย คือตัวละครหลักในทางการเมือง ในฐานะเป็นพันธมิตรสำคัญในการรักษาความมั่นคงภายในรัฐ เพื่อการกล่อมเกลาบ่มเพาะอุดมการณ์ของรัฐให้แก่ประชาชน และเพิ่มบทบาทเป็นทวิคุณเมื่อมีการรัฐประหารในปี พ.ศ.2509 เพื่อปราบปรามอิทธิพลลัทธิคอมมิวนิสต์ที่เริ่มเข้ามาสู่เข้ามาทำลายความมั่นคง และนำประเทศเข้าสู่ยุค ระบียบ ใหม่ (new order regime) ภายใต้การนำของพลเอก ซูฮาร์โต เป็นเหตุให้กองทัพมีอิทธิพลในรูปแบบ Dwifungsi (Dual Function) หรือเรียกว่า “ทวิบทบาท” คือกำหนดหน้าที่และบทบาทให้กับเจ้าหน้าที่กองทัพ สามารถเข้าไปแทรกแซงและควบคุมกิจกรรมด้านการเมือง ได้แก่ ปกครองประเทศ การบังคับใช้กฎหมาย และด้านสังคม ในการรักษาความเรียบร้อยภายในรัฐจากระดับชาติสู่ระดับท้องถิ่น มีผลให้กองทัพขยายเครือข่ายแผ่อิทธิพล อำนาจกว่า 3 ทศวรรษ (Blair,2013:114-117) ซึ่งกองทัพอินโดนีเซียได้ปลูกถ่ายฝังหมุดทางความคิดให้กับ

ประชาชนในฐานะ “วีรบุรุษปลดแอกของชาติ” เพื่อใช้เป็นกุศโลบายในการรักษา ความสงบเรียบร้อย ภายในประเทศอย่างแยบยลโดยปราศจากการต่อต้านจากประชาชน

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์วิกฤติค่าเงินในภูมิภาคเอเชีย ในปี พ.ศ.2540-41 ได้ส่งกระทบเป็นลูกโซ่ลูกกลม ทั้งภูมิภาค มีผลให้ระบอบการปกครองเผด็จการแบบอำนาจนิยมของประธานาธิบดี Suharto และกองทัพที่ คอยสนับสนุนมาตลอดต้องสั่นคลอน ประกอบการเติบโตของชนชั้นกลางที่มีการศึกษา และการเคลื่อนไหวของ การเมืองภาคประชาสังคมมากขึ้น เรียกร้องประชาธิปไตยและการกระจายอำนาจการปกครอง (Lane,2019:128-129) นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างทางฐานะระหว่างคนรวยและคนจนมีมากขึ้น ตลอดจนปัญหาของการทุจริตคอร์รัปชันในแวดวงราชการที่ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง เป็นปฏิกริยาเร่งปลุกเร้าให้เกิดจลาจลประท้วงใหญ่ทั่วกรุงจาการ์ตา และกระจายตามหัวเมืองใหญ่ต่างๆทั่วอินโดนีเซีย เกิดการรวมตัวชุมนุมของประชาชนและนักศึกษานำไปสู่เหตุการณ์การปะทะกันระหว่าง กองทัพกับประชาชนทำให้เกิดการสูญเสียนองเลือด ซึ่งในความเป็นจริงจะพบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเคลื่อนไหวที่เข้มแข็งของขบวนการนักศึกษานอกเหนือจากการเติบโตของชนชั้นกลางแล้ว ก็คือความแตกแยกภายในของผู้นำกองทัพด้วยกันในการจัดสรรผลประโยชน์ทางอำนาจที่ไม่ลงตัวจนก่อความรู้สึกไม่เป็นธรรมระหว่างผู้นำกองทัพกับรัฐบาล (อรอนงค์ ทิพย์พิมล, 2546:104-110) ถือเป็นสัญญาณฟางเส้นสุดท้ายให้ผู้นำกองทัพจำเป็นยุติการหนุนหลังรัฐบาลซูฮาร์โต ซึ่งในที่สุด ประธานาธิบดีซูฮาร์โต ตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดี หลังจากที่นั่งบริหารประเทศมากกว่า 3 ทศวรรษ

ยิ่งไปกว่านั้นภายหลังจากการล่มสลายรัฐบาลซูฮาร์โตเริ่มเปิดเผย การทุจริตคอร์รัปชัน การได้รับสิทธิประโยชน์ในทางการเมืองและธุรกิจของบรรดาเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกองทัพ การสูญเสียดินแดนและข้อกล่าวหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนใน ติมอร์ตะวันออกและกองกำลังต่างชาติเข้ามาแทรกแซง ทำให้กองทัพอินโดนีเซียรู้สึกสูญเสีย

เกียรติภูมิของตนเอง และถูกลดทอนความเชื่อมั่นจากสาธารณชน (Patunru, Pengestu & Basri, 2018:39) ส่งผลให้กองทัพยอมรับการลดบทบาททางการเมือง และฟื้นฟูศรัทธาจากประชาชน ด้วยการปฏิรูปกองทัพ ดังนั้นสิ่งแรกที่ได้รับการยินยอมจากกองทัพ ก็คือการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในปี พ.ศ.2542 ว่าด้วยการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีได้ไม่เกิน 2 วาระ สมัยละ 5 ปี รวมถึงการปรับลดจำนวนตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากกองทัพด้วยวิธีการแต่งตั้ง จนถึงการยกเลิกการเข้าสู่ตำแหน่งดังกล่าวแบบอัตโนมัติในเวลาต่อมา (Butt and Lindsey, 2012:21-22) ซึ่งแนวทางการปฏิรูปกองทัพที่ประสบความสำเร็จมาจากการขับเคลื่อนของพลเอกชูชีโล บัมบัง ยูโดโนโน ซึ่งต่อมากลายเป็นประธานาธิบดีที่มาจากการเลือกตั้งทั้งสองวาระ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของอินโดนีเซียซึ่งตลอดระยะเวลาที่มากกว่าสองทศวรรษหลังจากกองทัพอินโดนีเซียค่อยๆลดอิทธิพลบทบาททางการเมืองของตนเองไปแบบค่อยเป็นค่อยไป ทำให้กองทัพอินโดนีเซียมีภาพลักษณ์เป็นที่ยอมรับแก่ประชาชนมากขึ้นตามลำดับ

ในขณะที่ประเทศไทย บทบาททางการเมืองกองทัพล้วนมีบทบาทและสีสนในทางการเมืองไม่น้อยกว่ากองทัพอินโดนีเซีย แล้วยังมีกลยุทธ์การปรับตัวตามสภาพแวดล้อมบริบททางการเมืองได้กลมกลืนแนบเนียนกว่า นับตั้งแต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่ระบอบประชาธิปไตย ในปี พ.ศ.2475 เป็นต้นมา ซึ่งตลอดระยะเวลาเกือบ 9 ทศวรรษ ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แสดงปรากฏถึงจำนวนการทำรัฐประหารมีทั้งหมด 13 ครั้ง การพยายามก่อการกบฏ 11 ครั้ง และการเกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยพลังของประชาชน จำนวน 2 ครั้ง (พิชิต รัชตพิบูลภพ, 2559:101) โดยเฉพาะภายหลังเหตุการณ์การนองเลือดในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535 ส่งผลให้กองทัพสูญเสียได้สูญเสียความชอบธรรมเป็นอย่างมาก จนหลายๆฝ่ายไปจนถึงนักวิเคราะห์สถานการณ์การเมืองไทยต่างมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า กองทัพไทยคงไม่กลับเข้ามามีอิทธิพลและบทบาทชี้้นำทางการเมืองใดๆได้อีกต่อไป

แล้ว กอปรกับการมีรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ.2540 และ พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้น ได้ปฏิเสธการรับตำแหน่งวุฒิสมาชิกที่มาจาก การแต่งตั้ง เพื่อยืนยันการทำหน้าที่ทหารอาชีพเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้สาธารณะชนส่วนใหญ่ เชื่อมโยงอย่างสนิทใจว่ากองทัพได้ยอมรับการนำของรัฐบาลพลเรือนมากขึ้น (Boonprong,2000:55-56)

แต่สิ่งที่คาดไม่ถึงถึงในทางการเมืองไทย คือการที่บรรดาพรรคการเมืองเริ่ม จัดตั้งมวลชนเพื่อเป็นฐานการรองรับการขับเคลื่อนทางการเมือง การใช้อำนาจทางการเมืองที่เกินขอบเขตนำไปสู่การเรียกร้องความรับผิดชอบและการตรวจสอบ นักการเมืองการเมือง กลายเป็นการเผชิญหน้าและความขัดแย้งระหว่างประชาชนด้วยกัน กระบวนการเคลื่อนไหวการเมืองภาคประชาชนเริ่มมีส่วนร่วมมากขึ้น นอกจากนี้สำนักทางการเมืองของชนชั้นกลางมีอิทธิพลต่อทางการเมืองไทย มีความรู้สึกในทางพลังบวกต่อกองทัพมากกว่าความไว้วางใจที่ต่อนักการเมือง ด้วยสถานการณ์ทางการเมืองมีแนวโน้มเป็นสุญญากาศ กลายเป็นช่องสบโอกาสให้กองทัพ หวนคืนเข้ามาทำรัฐประหาร ถึง 2 ครั้งในปี พ.ศ.2549 และ 2557 โดยไม่มีเสียงต่อต้านจากชนชั้นกลาง และกลายเป็นพลังแห่งความชอบธรรมให้กองทัพเข้ามากระชับพื้นที่ จัดระเบียบความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ (สุรชาติ บำรุงสุข,2558:117) หากแต่ วัฒนธรรมทางการเมืองไทยได้เปิดพื้นที่อำนาจขอบข่ายให้กองทัพสามารถเข้ามามี บทบาททางการเมืองไทยได้ โดยเฉพาะการทำรัฐประหาร ซึ่งลักษณะพิเศษของ สังคมไทยคือการที่ตนเองรู้สึกเชื่อมโยงแนวคิดชาตินิยม การนับถือศาสนาและการ จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเรื่องที่ถูกลูกฝังมาอย่างช้านาน แม้ในเวลา ต่อมาจะมีแนวคิดใหม่ๆเข้ามาหลังไหลในสังคมคนรุ่นใหม่ อาทิ ความคิดเสรีนิยม ประชาธิปไตย ทุนนิยม วัตถุนิยม ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ต้องไม่กระทบต่อแนวคิดสถาบัน หลักทั้งสามของชาติ อันได้แก่ ชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ดังนั้นวัฒนธรรมทางการเมืองไทย จึงมุ่งเน้นความเป็น ปฏินิยม เน้นถึงความเป็นไปได้ สังคมไทยจึง

ไม่มีลักษณะไปในทางสุดโต่งทั้งฝ่ายซ้าย หรือ ขวา แม้ว่าบางช่วงเวลาพยายามจะมีการชูก่อความคิดสุดโต่ง แต่ในบั้นปลายมักจะไม่ได้รับการตอบสนองเท่าที่ควร (สุจิต บุญบงการ, 2562:186-187)

ตามทัศนคติของประชาชนส่วนใหญ่จึงมีความเชื่อเสมอว่ากองทัพมีหน้าที่และความใกล้ชิดในการรักษา 3 เสาหลักอันถือเป็นศีลธรรมอันดีของชาติ ประกอบกับการที่กองทัพต้องเจอโจทย์ท้าทายใหม่ๆเพื่อรับมือ ในช่วงรอบสองทศวรรษที่ผ่านมา มิใช่การเผชิญหน้ากับภัยสู้รบศึกสงครามเหมือนในอดีตอีกต่อไป หากแต่เป็นภัยที่แฝงเข้ามาในรูปแบบการก่อการร้าย แรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย ปัญหายาเสพติดทางธรรมชาติ มีผลให้กองทัพถูกร้องขอในการทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการคลี่คลายปัญหา เนื่องจากมีความพร้อมกับการรับมือกับปัญหาได้มากกว่าหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งบทบาทดังกล่าวได้สร้างความนิยมและรู้สึกพึงพอใจจากสังคม มาด้วยดีมาตลอด

ดังนั้นเมื่อศึกษาถึงแนวคิดบทบาททางการเมืองของกองทัพ ที่มีความพยายามปฏิรูปกองทัพเข้าสู่ความเป็นทหารอาชีพ ที่ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย โดยนักรัฐศาสตร์สมัยใหม่ เสนอรูปแบบ ความสัมพันธ์พลเรือน-ทหารแบบเป็นหุ้นส่วน (Civil-Military Partnership) (Siddiq, 2017:43-45) คือความสัมพันธ์ที่ต่างฝ่ายให้เกียรติยอมรับบทบาทภารกิจหน้าที่รับผิดชอบต่อกัน มักปรากฏความสัมพันธ์รูปแบบนี้ในหมู่ประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ ซึ่งกองทัพยอมรับอาณัติของรัฐบาลพลเรือน ในฐานะความเป็นทหารอาชีพ เช่นสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ตัวอย่างเช่น ภายหลังสิ้นสุดสงครามเย็น หน่วยงานภาครัฐของสหรัฐได้ลดขนาดองค์กรตัวเอง กองทัพได้ปรับเปลี่ยนบทบาทไปพอสมควร อาทิ นายทหารที่เกษียณอายุจากราชการเข้าไปมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษา หน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งในและนอกประเทศ พลเรือน-ทหารทำงานกันใกล้ชิดมากขึ้น โดยเฉพาะภัยคุกคามใหม่หรือ ภัยก่อการร้ายที่เกิดขึ้นภายในประเทศ กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่พลเรือนไม่สามารถปฏิเสธความเชี่ยวชาญจาก

กองทัพในการเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายพลเรือน สำหรับข้อเสนอและแนวคิดของ Surachart Bamrungsook (2006:22-26) นักวิชาการด้านความมั่นคงของไทย ได้อธิบายทฤษฎีการควบคุมกองทัพของพลเรือน นั้น มีการนำเสนอแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล ได้สร้างความตื่นตัวต่อกลุ่มประเทศพัฒนาดำเนินงานด้วยความโปร่งใสส่งผลให้กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาต้องปรับตัวตามไปด้วย โดยเฉพาะอยู่ในช่วงระยะเปลี่ยนผ่านทางการเมืองสู่ความเป็นวิถีแห่งระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น ย่อมเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบอบประชาธิปไตยให้มีความมั่นคงมากขึ้น นอกจากนี้รัฐชาติ ยังได้แบ่งองค์ประกอบหลักของธรรมาภิบาล ออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของภาคสังคมประชาชนในมิติการพัฒนา และด้านบทบาทหน้าที่ของรัฐในการบริหารและการให้บริการ ซึ่งในส่วนนี้สามารถแบ่งจำแนกออกได้เป็น 5 ข้อ ได้แก่ (1). ความชอบธรรมการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาล (2).การยอมรับให้เกิดกระบวนการตรวจสอบได้ (3). การปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้เป็นไปตามหลักสากล (4).การกระจายอำนาจการบริหารบ้านเมือง (5). การควบคุมกองทัพโดยพลเรือน ถือเป็นเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ต้องหาตัวแปรหรือมีเงื่อนไขสำคัญ ที่ทำให้กองทัพสามารถยอมรับกติกาภายใต้การนำของรัฐบาลพลเรือน และยอมยุติบทบาทหรือลดพื้นที่อิทธิพลทางการเมืองลง

อย่างไรก็ตามมีนักวิชาการพยายามช่วยอธิบายความชอบธรรมบทบาททางการเมืองกองทัพในการเข้ามามีการจัดการความไม่เรียบร้อยของวิกฤติทางการเมืองภายในประเทศ ดังเช่นแนวคิดของ Ozan O.Varol เสนอทฤษฎี “รัฐประหารเพื่อประชาธิปไตย” (Democratic Coup d'état) ซึ่งได้จำแนกคุณสมบัติการเข้าข่ายในการทำรัฐประหารไว้ 7 ประการ ได้แก่ (1).รัฐบาลที่มีรูปแบบปกครองโดยเผด็จการ (2).ต้องได้รับการสนับสนุนและยินยอมจากประชาชนในการทำรัฐประหาร (3).รัฐบาลเผด็จการไม่สนใจคำเรียกร้องกดดันจากประชาชนในการลงจากอำนาจ (4).กองทัพมีต้นทุนทางสังคมสูงจนเป็นที่น่าไว้วางใจในสังคมประเทศนั้นๆ (5).มีเป้าหมายเพื่อโค่น

ล้มรัฐบาลเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จ (6).เข้ามาจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ยุติธรรม ภายใต้เงื่อนไขเวลาอันสั้น และ (7). คณะรัฐประหารต้องรับผิดชอบการถ่ายโอนอำนาจตามระบอบประชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งได้มาผู้นำประเทศที่มาจากการเลือกตั้งและเป็นที่ยอมรับจากในและนอกประเทศ (2012:300) ปัจจุบันแม้ว่าเข้าสู่ยุคศวรรษที่ 21 แนวโน้มบทบาททางการเมืองของกองทัพทั้งสองชาติจะสวนทางกันอย่างสิ้นเชิง แม้ว่าประวัติศาสตร์ทางการเมืองและการทหารเคยมีอิทธิพลในการสร้างความมั่นคงของชาติ และการรักษาอำนาจของตนเองไว้ค่อนข้างอย่างมั่นคง การปรับตัวกับบริบทของสังคมที่มีและพลั้งพลาดหรือพลั้งด้าน ล้วนมีผลต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของกองทัพทั้งสองชาติในการวางตำแหน่งบทบาทตนเองในเวทีทางการเมืองตามความเหมาะสม ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถรับรู้และแยกแยะถึงบริบททางสังคมและปัจจัยทางการเมืองภายในประเทศ ตลอดจนเป็นแนวทางเสนอแนะการถอดบทเรียนบทบาททางการเมืองของกองทัพไทยและอินโดนีเซีย ในห้วงเวลาปัจจุบันและในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการบทบาททางการเมืองของกองทัพไทยและกองทัพอินโดนีเซีย ตั้งแต่ พ.ศ.2535-2563
2. ศึกษาเปรียบเทียบถึงปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาททางการเมืองของกองทัพไทยและกองทัพอินโดนีเซีย ตั้งแต่ พ.ศ.2535-2563

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการวิจัยรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ (มีการสัมภาษณ์ 1 ครั้ง) มีจำนวน 2 ท่าน ประกอบไปด้วย

1. อติตรัฐมนตรีนีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซีย

2. อติตรัฐมนตรีนีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ด้วยการตั้งคำถามปลายเปิดโดยใช้วิธีการจดบันทึกเสียง การ บันทึกเสียงในขณะสัมภาษณ์ โดยได้รับความยินยอมจากผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสองท่าน ประกอบด้วยประเด็น คำถาม 1 ประเด็นหลัก ได้แก่ การเปรียบเทียบบทบาททางการเมืองของกองทัพอินโดนีเซียและกองทัพไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2535-2560

เหตุผลสำคัญที่ผู้วิจัยพิจารณาเลือกเวลาการศึกษาในปี พ.ศ. 2535 อันเนื่องมาจากเหตุการณ์นอง เลือดทางการเมือง เป็นจุดเริ่มต้นของสังคมไทยเริ่มตั้งคำถามต่อความเหมาะสมต่อบทบาททางการเมืองของ กองทัพไทย ซึ่งจะปรับตัวต่อไปอย่างไรและเหตุใดยังคงมีพื้นที่โลดแล่น ในพื้นที่ทางการเมืองได้จนถึงปัจจุบัน ในขณะที่รัฐบาลเผด็จการและกองทัพอินโดนีเซียในอีก 6 ปีต่อมาก็ถูกกระแสความท้าทายให้ลงจากอำนาจและต้องการเปิดประเทศให้เป็นประชาธิปไตย มูลเหตุใดคือจุดเปลี่ยนให้กองทัพอินโดนีเซียปรับบทบาทตนเอง ขึ้นมาใหม่และไม่มีท่าทีกลับมาสู่ยุทธจักรการเมืองอีก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพิจารณาถึงการเลือกสัมภาษณ์อดีต รัฐมนตรีนีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองประเทศ เนื่องมาจาก ทั้งสองท่านเคยมี ประสบการณ์ในยุคที่เปลี่ยนผ่านความผันผวนทางการเมืองในประเทศตัวเอง อีกทั้งภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือจากบรรดาทูตานุทูตต่างประเทศ ถือเป็นผู้ทำหน้าที่กระบอกเสียงสำคัญของรัฐบาลในยามที่ถูกสังคมโลกตั้ง คำถามต่อประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกองทัพและการเมืองและความสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์ ทางการเมืองได้ดีกว่าแหล่งข้อมูลที่มาจากนายทหารระดับสูงของกองทัพ ซึ่งไม่อาจให้ข้อมูลในลักษณะแบบเปิดเผยอย่าง ตรงไปตรงมาได้ ในกรณีนี้อดีตรัฐมนตรีต่างประเทศทั้งสองท่านจึงถูกพิจารณาแล้วว่าเป็นผู้มีความเหมาะสม ย่อมมองเห็นภาพรวมบทบาททางการเมืองของ

กองทัพในลักษณะการเปรียบเทียบได้เด่นชัดขึ้น ในฐานะผู้เคยร่วมงานกับเครือข่ายระดับสูงของผู้นำเหล่าทัพมาอย่างยาวนาน

ผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบพัฒนาการบทบาททางการเมืองของกองทัพไทยและกองทัพอินโดนีเซีย ตั้งแต่ พ.ศ.2535- 2563

เพื่อให้เห็นพัฒนาการในการเปรียบเทียบบทบาททางการเมืองของกองทัพทั้งสองประเทศ ข้อมูลการอ้างอิงเกี่ยวกับกองทัพไทย ผู้วิจัยเรียบเรียงข้อมูลการสัมภาษณ์จากอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยและอินโดนีเซีย ในส่วนข้อมูลเพิ่มเติมของกองทัพอินโดนีเซียนั้น ผู้วิจัยได้อ้างอิงถึงที่มาบางส่วนของ Onanong Thippimol (2020 : online) ในการย้อนดูบทบาททางการเมืองของกองทัพอินโดนีเซียในห้วงตลอดสามทศวรรษได้พยายามปฏิรูปกองทัพเข้าสู่ความเป็นทหารอาชีพ ซึ่งปรากฏเป็นตารางเปรียบเทียบบทบาททางการเมือง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1: เปรียบเทียบพัฒนาการบทบาททางการเมืองระหว่างกองทัพไทย กับกองทัพอินโดนีเซีย พ.ศ.2535-2563

ปี	กองทัพไทย	กองทัพอินโดนีเซีย
2535	มีการโยกย้ายตำแหน่งระดับ ผบ.เหล่าทัพ เพื่อรับผิดชอบต่อเหตุการณ์การปราบปรามผู้ชุมนุมทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม	
2536		พลเอก Try Sutrisno เกษียณจากผู้บัญชาการทหารสูงสุด (ผบ.สส.) เข้ารับตำแหน่งรองประธานาธิบดี รัฐบาลประธานาธิบดีซูฮาร์โต ถือเป็นอดีตนายทหารที่มีตำแหน่งทางการเมืองสูงสุด

ปี	กองทัพไทย	กองทัพอินโดนีเซีย
		นับตั้งแต่พลเอกซูฮาร์โต ทำรัฐประหารและ รับตำแหน่งประธานาธิบดีในปี พ.ศ.2509
2538	ฝ่ายการเมืองย้ายสลับตำแหน่งระดับสูง ของ ผบ.เหล่าทัพ อาทิ (1) รองผู้ บัญชาการทหารบก เป็นปลัดกระทรวง กลาโหม (2).เสนาธิการทหาร เป็น ผู้ บัญชาการทหารบก (3) รอง ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็น ผู้บัญชาการ ทหารสูงสุด (ผบ.สส.)	
2540	(1).กองทัพบกแก้ไขคำขวัญ เพิ่มเติมคำ ว่า “ประชาชน” ท้ายประโยคว่า “เพื่อ ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และประชาชน (2).เปลี่ยนแปลงชื่อนามหน่วยทหารเพื่อ เพิ่มมิติความใกล้ชิดกับประชาชน ลด ภาพหลักด้านมิติความมั่นคง ได้แก่ กอง อำนวยการกลางรักษาความปลอดภัย แห่งชาติ (กรป.กลาง) เปลี่ยนเป็น หน่วย บัญชาการทหารพัฒนา	
2541	(1). นายชวน หลีกภัย เป็นรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงกลาโหม ที่มาจากพลเรือนพล เอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ กองทัพบก เป็น ผู้บัญชาการทหารบก ถือเป็นการแหกธรรมเนียมการแต่งตั้ง ของทัพที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เนื่องจาก ไม่เคยมีอดีตผู้บัญชาการทหารบก มา จากตำแหน่งประจำ	(1). เดือนมีนาคม ประธานาธิบดีซูฮาร์โต ได้รับการเสนอชื่อเป็นประธานาธิบดีสมัยที่ 7 ด้วยคะแนนเป็นเอกฉันท์ (2).ประธานาธิบดีซูฮาร์โต ถูกกองทัพกดดัน ให้ลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดี อัน เนื่องมาจากการจลาจลนองเลือด ภายในประเทศ ที่เรียกร้องการปฏิรูป การเมือง วิกฤตเศรษฐกิจค่าเงินรูเปียส

ปี	กองทัพไทย	กองทัพอินโดนีเซีย
2542	(2). พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ลาออกจากตำแหน่งวุฒิสมาชิก ที่มาจากการแต่งตั้ง ยุบกองพลรบพิเศษที่ 2 เพื่อลดบทบาทความหวาดระแวงของประเทศเพื่อนบ้าน และดำเนินการรัดเข็มขัดด้านงบประมาณกลาโหม อัน มาจากวิกฤติเศรษฐกิจค่าเงินบาท	(1). การแยกหน่วยงานตำรวจออกจาก ABRI (กองทัพสาธารณรัฐอินโดนีเซีย) โดยหน่วยงานตำรวจจะเป็นอิสระ ไม่ขึ้นตรงกับ ABRI อีกต่อไป (2).การกำหนดชื่อหน่วยงาน สัญลักษณ์ และตรา เครื่องหมายของราชการกองทัพจากการเรียกว่า ABRI เป็น TNI (Indonesian National Military: กองทัพแห่งชาติอินโดนีเซีย) (3).การลดจำนวนสัดส่วนตัวแทนจากกองทัพในสภา ผู้แทนประชาชนจาก 75 คน เหลือ 38 และสภา ผู้แทนประชาชนส่วนภูมิภาค เหลือ 10% จาก จำนวนที่นั่งทั้งหมด (ปรับลดสัดส่วนที่นั่งแบบค่อยเป็นค่อยไป) (4). กองทัพประกาศวางตัวเป็นกลางทางการเมือง (5). นาย Juwono Sudarsono คือพลเรือนรายแรกในรอบกว่า 30 ปี ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
2543	วุฒิสมาชิก มาจากการเลือกตั้งทั้งหมดสิ้นสุด วุฒิสมาชิกสายกองทัพที่มาจากการแต่งตั้ง	(1).กองทัพประกาศยุติบทบาทหน้าที่ทางการเมือง “ทวีบทบาท” (Dual-Functions) ไม่เข้าไปข้องเกี่ยวกับการเมืองภาคปฏิบัติ

ปี	กองทัพไทย	กองทัพอินโดนีเซีย
		(2).ยกเลิกตำแหน่งระดับรอง ผบ.สส. กองทัพอินโดนีเซีย ให้ผู้บัญชาการเหล่าทัพ หมุนเวียนสับเปลี่ยนขึ้นสู่ตำแหน่งผู้ บัญชาการทหารสูงสุดได้ เป็นการปรับลด อำนาจและอิทธิพลของกองทัพกลงไป
2544	นายทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรัก ไทย ชนะการเลือกตั้ง เป็นนายกรัฐมนตรี	(1).ลดบทบาทหน้าที่ทางการเมือง ปรับปรุง หลักสูตรแบบเรียนภายในสถาบันการศึกษา ของกองทัพ เน้นเนื้อหาด้านสิทธิมนุษยชน และ ประชาธิปไตยมากขึ้น (2).ยกเลิกหน่วยงานทหารทำหน้าที่ ประสานด้านยุทธศาสตร์แห่งชาติจาก ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
2545	(1).นายทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี สั่งยุบศูนย์ อำนวยการบริหารจังหวัด ชายแดนใต้ (ศอ.บต.) เพื่อลดอำนาจและ บทบาทของกองทัพ ส่งผลต่อปัญหา ความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนใต้ในเวลา ต่อมา (2). ย้ายพล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ผบ.ทบ. เป็น ผบ.สส.	
2546	มีคำสั่งย้าย พล.อ.สมศักดิ์ อุดตะนันท์ ผบ.ทบ. เป็น ผบ.สส. และแต่งตั้ง พล.อ. ชัยสิทธิ์ ชินวัตร ญาติผู้พี่ของ นายกรัฐมนตรี ขึ้นเป็น ผบ.ทบ. แทน ท่ามกลางเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของสังคม	
2547	(1).รัฐบาลออกคำสั่งจัดตั้ง กอง อำนวยการเสริมสร้างสันติสุข จังหวัด	(1).กองทัพประกาศวางตัวเป็นกลางในการ เลือกตั้ง และออกคำสั่งห้ามนายทหารมิให้

ปี	กองทัพไทย	กองทัพอินโดนีเซีย
	ชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.) ให้อำนาจกองทัพเข้าจัดระเบียบเพื่อแก้ไข ปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ (2). ฝ่ายการเมืองแต่งตั้ง พล.อ.ประวิตร วงศ์สุวรรณ ขึ้นเป็น ผบ.ทบ.แทน พล.อ. ชัยสิทธิ์ ชินวัตร ที่ขยับไปเป็น ผบ.สส.	ดำรงตำแหน่งที่เป็นทางการและไม่เป็น ทางการของรัฐ และไม่ใช่ของรัฐ ที่ไม่ เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของกองทัพ (2). ยกเลิกสัดส่วนที่นั่งในสภาประชาชน ของทหารและตำรวจ โดยกำหนดให้เร็ว กว่าเดิมที่เคยตั้งไว้จนถึงปี 2551 (3). ย้ายการพิจารณาคดีของกำลังพลของ กองทัพจากศาลทหาร ให้อยู่ภายใต้ศาลสูง พลเรือน
2548	ทักษิณ ชินวัตร ชนะการเลือกตั้งเป็น นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 และแต่งตั้ง พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน เป็น ผบ.ทบ. เพื่อให้แก้ปัญหาความมั่นคงในจังหวัด ชายแดนใต้	กองทัพประกาศเจราจายุติสงครามกับกลุ่ม อาเจห์เสรี และยินยอมให้มีรูปแบบการ ปกครองพิเศษบนจังหวัดอาเจห์ได้
2549	(1). กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อ ประชาธิปไตย ออกมาชุมนุมต่อต้าน รัฐบาลทักษิณชินวัตร รัฐบาล นายทักษิณ ชินวัตร ยกเลิก รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2540 และฟื้นฟู อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนใต้ (ศอ.บต.) ขึ้นมาอีกครั้ง (2). พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ผบ.ทบ. ทำ การรัฐประหาร รัฐบาล นายทักษิณ ชิน วัตร	(1). ยกเลิกธุรกิจของทหาร การโดยต้อง ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี 2551 (2). กำหนดว่าเจ้าหน้าที่กองทัพต้อง เกษียณก่อนหรือลาออกจากราชการจึงจะ สามารถลงเลือกตั้งท้องถิ่นได้
2551	(1). รัฐบาลพล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ออก พรบ. กลาโหม การแต่งตั้งโยกย้าย นายทหารระดับสูง เพื่อป้องกันการ	มีการออกกฎหมายให้รัฐบาลเข้าควบคุม ธุรกิจของทหารทั้งหมด

ปี	กองทัพไทย	กองทัพอินโดนีเซีย
	แทรกแซงจากฝ่ายการเมือง และตั้ง กอง อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 (ส่วนหน้า) ขึ้น ที่จ.ยะลา (2). พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผบ.ทบ.มี บทบาทอย่างสูงให้พรคการเมืองต่างๆ ร่วมสนับสนุนการจัดตั้งรัฐบาลนายอภิ สิทธิ์ เวชชาชีวะ ในพื้นที่กรมทหารราบที่ 1 รักษาพระองค์	
2553	กองทัพมีบทบาทในการแก้ไขสถานการณ์ ฉุกเฉินต่อการสลายการชุมนุมกลุ่มคน เสื้อแดง ใจกลางกรุงเทพมหานคร	
2556	นายสุเทพ เทือกสุบรรณ นำมวลชน ออกมาประท้วงต่อต้านรัฐบาลนางสาวยิ่ง ลักษณ์ ชินวัตร เรื่องการนิรโทษกรรม ทางการเมือง และเรียกร้องให้กองทัพ ออกมายึดอำนาจ	
2557	พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการ ทหารบก ทำการรัฐประหาร เป็นหัวหน้า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)และ นายกรัฐมนตรีในเวลาถัดมา (พ.ศ.2557- 2562)	ประธานาธิบดี โจโก วิโดโด ประกาศแผน ยุทธศาสตร์ชาติให้อินโดนีเซียเป็น ศูนย์กลางการเดินเรือโลก (Indonesia's Global Maritime Fulcrum) โด ย มอบหมายให้หน้าที่หลักเป็นฝ่ายกองทัพ เข้าดำเนินการ
2558		ประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ยกเลิกธรรม เนียบการแต่งตั้ง ผบ.สส. ตามระบบ หมุนเวียนไปตามเหล่าทัพ โดยแต่งตั้ง ผบ. สส.คนใหม่มาจากกองทัพบก ต่อจาก ผบ. สส. คนเก่าที่มาจากกองทัพบก แทนที่จะ

ปี	กองทัพไทย	กองทัพอินโดนีเซีย
		เป็นโศกนาฏจากกองทัพอากาศ เพื่อเป็นการ พิสูจน์การใช้อำนาจประธานาธิบดีที่มาจาก การเลือกตั้งเหนือกองทัพ (Parameswaran, Online)
2559	รัฐบาลแต่งตั้งคณะผู้แทนพิเศษรัฐบาล ซึ่งเกือบทั้งหมดมาจากนายทหาร ระดับสูงของกองทัพ ทำหน้าที่ติดตาม และให้คำแนะนำแก่หน่วยงานราชการใน จังหวัดชายแดนใต้ และเพิ่มบทบาทของ กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน ให้มีมิติหลากหลายมากขึ้น	พล.อ. Gatot Nurmantyo ผบ.สส. เสนอ แนวคิดสงครามตัวแทน (Proxy War) ว่า ด้วยภัยคุกคามภายนอก ทำให้เป็นที่โจษจัน อย่างรุนแรงว่า กองทัพต้องการฟื้นฟู “ทวี ปบพาท” เหมือนยุคระเบียบใหม่ ของ รัฐบาลซูฮาร์โต
2562	(1). รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2560 กำหนดให้วุฒิสมาชิกมาจากการแต่งตั้ง ทั้งหมด โดยแยกเป็นสัดส่วน ผบ.เหล่า ทัพ+ตำรวจ ตามตำแหน่ง 6 ที่นั่ง และ วุฒิสมาชิกมีสิทธิ์เลือกนายกรัฐมนตรี ร่วมกับสภาผู้แทนราษฎร (2). ภายหลังการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้รับการ เสนอชื่อเป็น นายกรัฐมนตรี ด้วยคะแนน เสียงท่วมท้น	
2563		รัฐสภายอมรับข้อเสนอจากกองทัพ ต่อ รับรองการฟื้นฟูตำแหน่งรอง ผบ.สส. หลังจากสิ้นสุดยุคระเบียบใหม่

จากตารางที่ 1 ทำให้เห็นพัฒนาการบทบาททางการเมืองและกองทัพไทย และกองทัพอินโดนีเซีย ตลอด ระยะเวลาเกือบสามทศวรรษ แม้จุดเริ่มต้นของ ระยะเวลาการศึกษาทั้งฝ่ายไทยและอินโดนีเซีย ต่างปกคลุมด้วยการขึ้นำทางการเมือง ของกองทัพด้วยความเข้มแข็ง แต่เมื่อต่างฝ่ายพบจุดเปลี่ยนทางการเมืองที่เริ่มมาจากการการจลาจลทางการเมืองและการต่อต้านเผด็จการทางทหารในห้วงเวลาที่ใกล้เคียงไม่ ห่างกันมากนัก แต่ผลลัพธ์ที่กองทัพทั้งสองประเทศต้องเผชิญ มีลักษณะค่อนข้าง แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง กองทัพไทยแม้ว่า ช่วงหนึ่งถูกบังคับให้จำกัดบทบาทเป็น ระยะเวลาช่วงหนึ่งทั้งเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ.2535 และรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540 ส่งผลให้องค์กรที่มีคความมั่นคงในระดับสูงเริ่มสั่นคลอนภายหลังการเข้าสู่ ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นายทักษิณ ชินวัตร ซึ่งในช่วงที่อยู่ในอำนาจนั้น ทักษิณได้ แทรกแซงการแต่งตั้งโยกย้าย ตำแหน่ง ผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งถือว่าไทยถูกเป็น ตำแหน่งที่มีอำนาจมากที่สุด โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ.2545-2547 มีการเปลี่ยนตัวผู้ บัญชาการทหารบกถึง 3 คนในรอบ 3 ปี เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการ รัฐประหารจะไม่ เกิดขึ้นมาได้อีก อาทิการลดบทบาทและการกิจของกองทัพในการรักษาความสงบ เรียบร้อยในจังหวัดชายแดนใต้ แล้วให้ตำรวจซึ่งได้รับความไว้วางใจจากฝ่ายการเมืองสูง กว่าเข้ามาทำหน้าที่แทน ซึ่งให้ช่วงเวลาดังกล่าวจะพบว่าฝ่ายการเมืองมีความพยายาม จะเข้ามาจัดระเบียบกองทัพให้สยบอยู่ภายใต้การขึ้นำของฝ่ายการเมือง อย่างไรก็ตาม การรวมตัวของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ได้ชุมนุมประท้วงเพื่อขับไล่ รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ที่มีเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนและการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งใน ขณะนั้นกองทัพเริ่มกลับเข้ามามีบทบาทการเข้าไปแก้ปัญหาล้างจังหวัดชายแดนใต้ลงหน้า ไม้แล้ว ทำให้กองทัพเริ่มตั้งตัวและสะสมทุนภาพลักษณ์ไว้อย่างต่อเนื่อง ความขัดแย้ง ทางการเมืองระหว่างกลุ่มการเมืองเสื้อสี ที่ฐานเสียงสนับสนุนจากพรรคการเมืองได้ กลายเป็นความขัดแย้งที่ไม่สามารถหาทางออกได้ บรรยากาศที่เริ่มเข้มข้นเกลียวนาไปสู่ ความรุนแรงเผชิญหน้ากันหลายครั้ง และเป็นใบเบิกทางให้กองทัพ คือผู้เข้ามามีบทบาท

ยุติความขัดแย้งทางการเมืองไทย ด้วยวิธีการทำรัฐประหารถึง 2 ครั้ง ถือเป็นการกลับมาสถาปนาอำนาจบทบาททางการเมืองของกองทัพอีกครั้ง

ในขณะที่อินโดนีเซีย เจอสถานการณ์ที่ไม่เคยคาดการณ์มาก่อนคือ การรวมตัวของมวลชนที่กล้าเผชิญหน้ากับอำนาจกองทัพในการประท้วงต่อต้านให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ทั้งๆที่ก่อนหน้านี้ไม่กี่เดือน ซูฮาร์โตได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีต่อไปเป็นสมัยที่ 7 มันแสดงถึงความแข็งแกร่งที่กองทัพกับซูฮาร์โตยังประสานผลประโยชน์ต่อไป แต่ผลกระทบวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียที่ลุกลามเข้ามาในอินโดนีเซีย การจลาจลที่ใช้ความรุนแรงไม่มีท่าทียุติลง จนกระทั่งประธานาธิบดีซูฮาร์โตได้ตัดสินใจลาออก ซึ่งในเวลาต่อมาไม่นานกองทัพกลายเป็นจำเลยทางการเมือง ที่ถูกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงให้ปฏิรูปตนเองอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะการถูกลดบทบาททางการเมืองภายในประเทศแบบมีนัยยะสำคัญ อาทิ ตำแหน่งหน้าที่ในสถาบันนิติบัญญัติ การผ่าตัดหน่วยงานอย่างองค์กรตำรวจออกจากการขึ้นตรงต่อกองทัพ รวมถึงการสร้างระบบธรรมาภิบาลการแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารระดับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดให้เป็นรูปแบบการหมุนเวียนตามเหล่าทัพบก-เรือ-อากาศ เพื่อจำกัดการครอบครองอิทธิพลในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ที่มักขึ้นมาจากผู้บัญชาการทหารบก หลังจากนั้นไม่นาน กาซันสู่อำนาจของนายโจโก วิโดโด ได้พยายามใช้อำนาจประธานาธิบดีในการแต่งตั้งโยกย้ายผู้บัญชาการเหล่าทัพด้วยตนเอง โดยไม่มีการต้านทานใดๆจากผู้นำกองทัพ คือการฉีกขนบธรรมเนียมที่กองทัพสร้างไว้นับตั้งแต่สิ้นสุดยุคระเบียบใหม่ ย่อมแสดงให้เห็นความชอบธรรมและยอมรับการตัดสินใจของรัฐบาลพลเรือนมีเหนือกองทัพ เมื่อเปรียบเทียบกับสังคมไทยที่ยังคงทัศนคติอันดีต่อกองทัพและยอมให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเมือง แต่ในมุมมองของประชาชนอินโดนีเซียนั้นตรงกันข้าม แม้ว่าบางช่วงเวลาแห่งความอลหม่านของการเมืองภายในประเทศ หรือภัยคุกคามการก่อการร้าย สังคมอินโดนีเซียปล่อยบทบาทการแก้ไขปัญหาล่าช้าเป็นหน้าที่ของรัฐบาล โดยกองทัพทำหน้าที่เป็นฝ่ายปฏิบัติการและ

ให้คำปรึกษากิจการด้านความมั่นคงเท่านั้น กองทัพอินโดนีเซียได้ปรับปรุงแบบโฉมใหม่กับภารกิจที่ได้รับมอบหมายในมิติด้านความมั่นคงที่ต้องการคงบทบาทอิทธิพลของตนไว้ในสถานะของผู้พิทักษ์ปกป้องประเทศ เช่นภารกิจป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก การก่อการร้าย หรือเฝ้าระวังเส้นทางน่านน้ำทางทะเลที่อาจเป็นประเด็นพิพาทระหว่างประเทศเป็นการสร้างความไว้วางใจในวิชาชีพของตนเองอย่างเหมาะสม เป็นต้น

2.เปรียบเทียบถึงปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาททางการเมืองของกองทัพไทยและกองทัพอินโดนีเซีย พ.ศ.2535-2563

จากมุมมองและข้อมูลการสัมภาษณ์จากอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองประเทศ ผู้วิจัยสามารถประมวลออกมาประเด็นเปรียบเทียบได้ 3 ด้าน คือบทบาททางการเมืองในรัฐธรรมนูญ บทบาททางการเมืองในมิติด้านความมั่นคง และบทบาททางการเมืองกับด้านภาคประชาชน เป็นตารางสรุป สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีดังนี้

ตารางที่ 2. การเปรียบเทียบบทบาททางการเมืองกองทัพไทยและกองทัพอินโดนีเซีย

ประเด็นการเปรียบเทียบ	อดีตรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศไทย	อดีตรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซีย
1.บทบาททางการเมืองในรัฐธรรมนูญ	(1). หลังช่วงเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 นายทหารระดับสูงของกองทัพยังมีบทบาทในตำแหน่งวุฒิสมาชิกจนถึงปี พ.ศ.2543 รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540,2550 วางบทบาทให้กองทัพเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศ (2).รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 เพิ่มอำนาจและบทบาทของกองทัพมากขึ้น อาทิ การเพิ่มประสิทธิภาพ	(1).ก่อนการลงจากอำนาจของประธานาธิบดีซูฮาร์โต รัฐธรรมนูญกำหนดให้นายทหารระดับสูงสามารถนั่งตำแหน่งสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการแต่งตั้งพร้อมกับตำแหน่งในราชการได้ (2). พ.ศ.2542 ประธานาธิบดีฮาบีบี นำแนวคิดกระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) เพื่อให้ประเทศเข้าสู่ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นประชาธิปไตย นำไปสู่

ประเด็นการเปรียบเทียบ	อดีตรัฐธรรมนูญประเทศไทย ต่างประเทศไทย	อดีตรัฐธรรมนูญประเทศไทย ต่างประเทศอินโดนีเซีย
	งานด้านข่าวกรอง อีกทั้งอดีต นายทหาร-ตำรวจจำนวน 104 คนจากจำนวนทั้งสิ้น 250 คน คิดเป็นร้อยละ 41.6 ที่ได้รับ การแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิก เพื่อบทบาทอำนาจให้ วุฒิสมาชิกสามารถเลือก นายกรัฐมนตรีได้ (3). แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-79) ทำให้กองทัพมี อิทธิพลในการขึ้นำทางการเมือง ได้ ส่งผลให้สถาบันพรรค การเมืองมีความอ่อนแอ	การแก้ไขรัฐธรรมนูญอีก 4 ครั้ง ในปี พ.ศ.2542,2543,2544 และ 2545 มีผลให้อิทธิพลของกองทัพ ถูกปรับลดลงทั้งการใช้อำนาจ ในทางกฎหมายและทางการเมือง (3).ทหารในประจำการทุกคนไม่มี สิทธิ์ใช้สิทธิ์เลือกตั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น แต่มอบ บทบาทให้เป็นวางตัวกลางใน ฐานะผู้ช่วยจัดการอำนวยความสะดวก การเลือกตั้ง (4). ยุติบทบาทพรรค Golkar ซึ่ง เป็นพรรคเครือข่ายกองทัพ มี นายทหารเป็นสมาชิกพรรค และ ยกเลิกการคุมกำเนิดพรรค การเมือง เพื่อให้เกิดการแข่งขัน อย่างเป็นธรรม
2.บทบาททางการเมือง ในมิติด้านความมั่นคง	(1). มีความผันผวนทาง การเมืองตลอดเวลา การปรับ บทบาทด้านความมั่นคงใน ฐานะผู้ช่วยตำรวจ ในแง่รัฐบาล มอบหมายให้ภารกิจแก้ไข ปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ ในช่วงรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร พ.ศ.2544-2547 รวมถึงการถูก ฝ่ายการเมือง แทรกแซงการ	(1).ยุติการทำหน้าที่ ‘ทวีบทบาท’ ใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และกิจกรรมของประชาชน ทั้งหมด มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อลดอำนาจและอิทธิพลของ กองทัพแบบค่อยเป็นค่อยไป อาทิ การที่ กองทัพไปมีตำแหน่ง ข้าราชการพลเรือน หรือการควบ ตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่น-

ประเด็นการเปรียบเทียบ	อดีตรัฐมนตรีกระทรวงการ ต่างประเทศไทย	อดีตรัฐมนตรีกระทรวงการ ต่างประเทศอินโดนีเซีย
	แต่งตั้งโยกย้ายนายทหารระดับสูง แต่ ภายหลังการสิ้นสุดอำนาจของรัฐบาลทักษิณ กองทัพเข้ามาเป็นแกนนำหลัก ในการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนใต้จนถึงปัจจุบัน (2).ภายหลังรัฐประหาร พ.ศ. 2557 กองทัพได้ รับงบประมาณในการจัดซื้ออาวุธเพิ่มขึ้นเกือบทุกปี อาทิ การจัดซื้อเรือดำน้ำ รถถัง ยานเกราะ (3).กองอำนาจการรักษาความมั่นคง ภายใน (กอ.รมน.) ทำหน้าที่ สองบทบาท ไม่แตกต่างกับ ใน สมัย ยุ ค อ ตี ต ประธานาธิบดีซูฮาร์โต ที่ให้อำนาจทหารมีหน้าที่ติดตามสอดแนมความเคลื่อนไหวทาง การเมืองกับ ประชาชน นอกเหนือภารกิจด้านความมั่นคง (4).นับตั้งแต่รัฐประหารปีพ.ศ. 2557 เป็นต้นมาตำแหน่งเลขาธิการความมั่นคงแห่งชาติและอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ มา	ระดับชาติกับตำแหน่งทางทหาร ไม่สามารถกระทำได้ หรือการยุบตำแหน่งบริหารสำหรับเจ้าหน้าที่ทหารระดับภูมิภาค-ท้องถิ่น ไม่มีอีกต่อไป (2).ภายหลังการสูญเสียดินแดนติมอร์ตะวันออกจากการทำประชามติโดยชาวติมอร์ตะวันออก ถือเป็นช่วงเวลาอัปยศของกองทัพอินโดนีเซีย กองทัพอินโดนีเซียได้เรียนรู้และถอดบทเรียนจากประเทศมุสลิม ที่กองทัพวางบทบาททางการเมืองของตนเองได้อย่างเหมาะสม เช่น ตุรกีและอียิปต์ – การตัดสินใจเข้าร่วมส่งกองกำลังรักษาสันติภาพของ องค์ การสหประชาชาติ เพื่อปรับปรุงภาพลักษณ์ให้เป็นที่ยอมรับในสายตานานาชาติให้ดีขึ้น ในด้านสิทธิมนุษยชน (3).กองทัพอินโดนีเซีย ตระหนักถึงภัยทางธรรมชาติจากมหาอุทกภัยสินามิที่เกาะอาเจห์ จนนำไปสู่การเจรจาสันติภาพ

ประเด็นการเปรียบเทียบ	อดีตรัฐมนตรีกระทรวงการ ต่างประเทศไทย	อดีตรัฐมนตรีกระทรวงการ ต่างประเทศอินโดนีเซีย
	จากนายทหารระดับสูงของ กองทัพ	(4).กองทัพรักษารากิอันท้าทาย ในช่วยผลักดันให้อินโดนีเซียก้าว สู่เป็นศูนย์กลางการเดินเรือของ โลก ตาม แนว คิ ด ข อ ง ประธานาธิบดีโจโก วิโดโด (5).กองทัพอินโดนีเซียยกระดับ การพัฒนาคุณภาพอุตสาหกรรม ป้องกันประเทศเพื่อส่งออกไปยัง ตลาดค้าอาวุธต่างประเทศมาก ขึ้น เพื่อลดค่าใช้จ่ายจาก งบประมาณส่วนกลาง
3.บทบาททางการเมือง ในภาคประชาชน	(1).ภายหลังเหตุการณ์นอง เลือดในเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ประชาชนเรียกร้องการ ปฏิรูปทางการเมืองและ รัฐธรรมนูญ จนได้มา รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.2540 แต่ไม่ได้อภิปรายเรื่องการปฏิรูป กองทัพอย่างจริงจัง ในขณะที่ กองทัพได้ปรับปรุงงานด้าน กิจการพลเรือนผ่านสื่อโทรทัศน์ และวิทยุในเครือของกองทัพ ด้านแก้ไขความยากจน และ โครงการพระราชดำริ เพื่อเพิ่ม ภาพลักษณ์ให้ประชาชนรู้สึก ไว้วางใจมากขึ้น	(1). ความเข้มแข็งของการ การเมืองภาคประชาชนและ ขบวนการนักศึกษาที่สามารถ กดดันให้รัฐบาลเผด็จการลงจาก อำนาจจนเป็นผลสำเร็จ (2). มีการเลือกตั้งหลังยุคระเบียบ ใหม่ มีพรรคการเมืองเกิดขึ้นใหม่ ถึง 48 พรรค ซึ่งภาคประชาชน เรียกร้องให้กองทัพวางตัวเป็น กลางทางการเมือง และ ตรวจสอบการใช้อำนาจของ กองทัพให้มีความโปร่งใสมากขึ้น (3). กองทัพยอมรับการถูก วิพากษ์วิจารณ์ในที่สาธารณะ ได้มากขึ้น ตัวอย่างเช่น การที่

ประเด็นการเปรียบเทียบ	อดีตรัฐมนตรีกระทรวงการ ต่างประเทศไทย	อดีตรัฐมนตรีกระทรวงการ ต่างประเทศอินโดนีเซีย
	(2). ทศนคติของชนชั้นกลางมีความคิดเป็นอนุรักษนิยม และรู้สึกไว้วางใจสถาบันกองทัพมากกว่านักการเมือง หากบ้านเมืองตกในสภาพวิกฤติทางการเมือง มักเรียกร้องให้ผู้นำกองทัพออกมาทำรัฐประหารอยู่' เองๆ ดังเช่น การรัฐประหาร ในปี พ.ศ.2549 และ พ.ศ.2557 เป็นต้น	อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุดท่านหนึ่งสวมใส่นาฬิกาข้อมือทำให้อายุขัยของลูกหลานไม่เหมาะสม (4). ชนชั้นกลางส่วนใหญ่มีแนวคิดปฏิเสธ “ระเบียบใหม่” หรือแนวคิดเผด็จการ ไม่ยินยอมให้กำลังพลของกองทัพมีสิทธิประโยชน์ในทางการเมือง อาทิ การเลือกตั้ง หากจะเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง ต้องลาออกจาก
	(3). การที่กองทัพมีอำนาจในการเมืองที่ยาวนานขึ้น เป็นปัจจัยสำคัญของการเติบโตของขบวนการประชาธิปไตย ที่มองว่ากองทัพคืออุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย	อาชีพทหาร และไม่สามารถกลับรับราชการได้อีกต่อไป ดังกรณีบุตรชายของอดีตประธานาธิบดีอินโดนีเซีย ลาออกจากกองทัพเพื่ออาสาสมัครเลือกตั้งผู้ว่าการกรุงจาการ์ตา
	(4). บทบาทที่โดดเด่นในการให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ด้านสาธารณสุข กับประชาชนเป็นภาพลักษณ์เชิงบวก	(5). กองทัพแจ้งความดำเนินคดีกับนักวิชาการที่ร้องเพลงล้อเลียนที่มีเนื้อหา เสียดสี กองทัพเนื่องจากกองทัพมีสถานะเป็น
	(5). การก่อตัวของขบวนการนักเรียนและนักศึกษาออกมาชุมนุมต่อต้านรัฐบาล ที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเอื้อประโยชน์รัฐบาลและกองทัพมีบทบาททางการเมือง	สถาบันทางการเมืองและเป็นกลางที่ผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้ (6). กองทัพได้ปรับภารกิจใหม่ในฐานะ ผู้เข้าไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางธรรมชาติ และ

ประเด็นการเปรียบเทียบ	อดีตรัฐธรรมนูญการระทรวงการ ต่างประเทศไทย	อดีตรัฐธรรมนูญการ ต่างประเทศอินโดนีเซีย
		ได้รับการตอบรับจากประชาชน เป็นอย่างดี

จากตารางที่ 2 ในประเด็นเปรียบเทียบการมีบทบาททางการเมืองในรัฐธรรมนูญ อดีตรัฐธรรมนูญการระทรวงการต่างประเทศของไทย รัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับ 'ไม่ได้มีวิธีการควบคุมอำนาจกองทัพแต่อย่างใด แต่วางหน้าที่และบทบาทของกองทัพในฐานะผู้ช่วยรัฐบาลในการบริหารประเทศ ให้สูงขึ้นตามลำดับทุกครั้งที่มีการรัฐประหารเกิดขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2560 ออกแบบกติกาและวางเงื่อนไขให้กองทัพมีอำนาจอยู่ในผู้กุมบังเหียนทิศทางการเมืองไทยในระยะยาว ในขณะที่ถ่วงดุลอดีตรัฐธรรมนูญว่าการระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซียระบุดึงการแก้ไขรัฐธรรมนูญ คือปัจจัยหลักที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาททางการเมืองของ กองทัพอินโดนีเซีย ให้ยุติบทบาททางการเมือง ไม่ให้เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการเมืองอีกต่อไป หรือการใช้อำนาจผ่านรัฐธรรมนูญให้กองทัพมีอำนาจเหมือนในอดีตจะไม่มีทางเกิดขึ้นอีก เริ่มต้นด้วยการยกเลิกตำแหน่ง สมาชิกสภาของกองทัพที่มาจากการแต่งตั้ง และการไม่ให้กำลังพลในกองทัพมีสิทธิในการเลือกตั้ง ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่กองทัพมีตำแหน่งในกองทัพพร้อมกับการมีตำแหน่งทางการเมืองเหมือนในอดีต จะกระทำมิได้ ซึ่งหากกำลังพลประสงค์อาสาสมัครลงเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ต้องแสดงความจำนงลาออกจากอาชีพเดิมเสียก่อน ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบเรื่องประเด็นบทบาททางการเมืองของกองทัพ ในรัฐธรรมนูญ ชี้ให้เห็นว่า กองทัพไทยสามารถใช้รัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือสร้างความชอบธรรมในการ ขับเคลื่อนและบงการระบบทางการเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสวนทางกับกองทัพอินโดนีเซียที่ถูก

รัฐธรรมนูญกำหนดบทบาททางการเมือง ให้เหลือเพียงภารกิจด้านความมั่นคง การป้องกันประเทศเท่านั้น

สำหรับกองทัพไทยบทบาททางการเมืองในมิติด้านความมั่นคง จากตารางของข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่า แม้ว่ากองทัพไทยจะได้รับผลกระทบจากอำนาจของฝ่ายการเมือง ในการเข้ามาจัดระเบียบหัวแถวของผู้นำเหล่าทัพ ตลอดจน การลิดรอนอำนาจในการบริหารการนำภารกิจด้านความมั่นคง เพื่อความเสถียรภาพทางการเมือง ในสมัยรัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร ดังที่ปรากฏไปแล้วนั้น ท้ายที่สุดหน่วยงานกองทัพได้แสดงถึงประสิทธิภาพความเชี่ยวชาญในการรักษาความมั่นคงที่เหนือกว่าหน่วยงานรัฐอื่นๆ จึงได้รับมอบหมายความรับผิดชอบในการจัดการปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้ ภายหลังการรัฐประหาร ในปี พ.ศ.2557 อำนาจและบทบาททางการเมือง 'โดยกระด้างกระเดื่อง' ตามลำดับ ทั้งการเพิ่มงบประมาณด้านกลาโหม ในการจัดซื้ออาวุธ การให้อำนาจแก่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ในการตรวจสอบ ประเมินแนวโน้มสถานการณ์ทางการเมือง รวมถึงการป้องกันภัยคุกคามด้านความมั่นคงภายในประเทศซึ่งในแง่การตีความภารกิจของ กอ.รมน. นั้น ถือได้ว่ามีขอบข่ายบทบาทภารกิจที่กว้างขวางมากขึ้นกว่าเดิม

ในทางตรงข้าม กองทัพอินโดนีเซียนั้น ต่อบทบาททางการเมืองในมิติด้านความมั่นคงนอกจากถูกหั่น และตัดตอนไม่ให้เข้าไปชี้นำอำนาจทางการเมืองเหมือนในบทบาท “ทวิบทบาท” ที่เคยทรงอำนาจเหมือนอดีตแล้ว ยังถูกสถานการณ์กดดันภายในประเทศรุนแรงถาโถม ซึ่งเต็มไปด้วยปัญหาที่หนักหน่วงทั้งการสูญเสีย ดินแดน ตีมอร์ตะวันออก หรือการเจรจาหยุดยิงกับกองกำลังอาเจเซห์เสรี ที่ถูกสังคมค่อนข้างว่าหากไม่มีภัยพิบัติ สึนามิ ความสามารถในการปราบปรามหรือควบคุมความไม่สงบในจังหวัดอาเจห์คงไม่มีวันยุติได้ ดังนั้นทางรอดเดียว เพื่อฟื้นฟูเกียรติภูมิของกองทัพอินโดนีเซีย จึงเหลือเส้นทางการทำให้กองทัพเป็นกองทัพทหารอาชีพเท่านั้น ไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามหน้าที่และบทบาทเฉพาะการป้องกันอธิปไตยของชาติเท่านั้น

กองทัพอินโดนีเซียได้ปฎิบัติวิธีสมัยใหม่ในการเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยรักษาสันติภาพของโลก เช่นการส่งกำลังทหารเข้าไปปฏิบัติการ ภารกิจช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในดินแดนที่ยังมีการสู้รบสงครามกลางเมือง ตามมติกรอบขององค์การสหประชาชาติ ที่ใช้วิธีการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี

เมื่อเปรียบเทียบกับกองทัพไทยแล้ว บทบาททางการเมืองในด้านมิติความมั่นคงของกองทัพอินโดนีเซียในปัจจุบัน แทบไม่มีส่วนร่วมใดๆกับบทบาททางการเมืองภายในประเทศนับตั้งแต่สิ้นสุดการลงอำนาจของรัฐบาลซูฮาร์โต ในขณะที่กองทัพไทยมีความโดดเด่นความชำนาญและประสบการณ์ตลอดจนการตัดสินใจ ต่อการควบคุมบังคับการนโยบายด้านความมั่นคง ด้วยเหตุผลที่อ้างถึงปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ และความแตกแยกทางความคิดของประชาชนภายในประเทศที่ถือเป็นความรับผิดชอบสูงสุด ที่ทำให้กองทัพมีความจำเป็นจะต้องทำหน้าที่ดังกล่าวในพื้นที่ต่อไป

สำหรับประเด็นที่สาม ได้แก่บทบาททางการเมืองของกองทัพในภาคประชาชน ภายหลังเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535 กองทัพไทยได้เร่งการปรับปรุงบทบาทภาพลักษณ์ของตนเองในด้านการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือแก้ไขความยากจนด้วยการน้อมนำโครงการพระราชดำริไปต่อยอดในการพัฒนา การเข้าไปพื้นที่ประสบเหตุสาธารณภัยได้รวดเร็วกว่าหน่วยงานอื่นๆ สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องดังกล่าวนี กลายเป็นที่ยอมรับจากสังคมที่มีต่อกองทัพได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับในช่วงเวลาวิกฤติเศรษฐกิจเอเชีย ในปี พ.ศ.2540 เป็นข้อเสนอเชิงบังคับให้ระบบการเมืองไทยต้องเกิดระบบธรรมาภิบาลที่ตรวจสอบและโปร่งใส ส่งผลต่อการเติบโตทางความคิดทางการเมืองไปในกลุ่มภาคประชาชนมีความเข้มแข็งแบบก้าวกระโดด โดยเฉพาะความผิดหวังต่อระบบการตรวจสอบ และช่องโหว่ทางกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ให้กับฝ่ายการเมืองจากชนชั้นกลาง กลายเป็นความขัดแย้งทางการเมืองรูปแบบใหม่กับภาคประชาชนพยายามในฝ่ายสนับสนุนและเห็นต่าง

รัฐบาล และนำไปสู่การใช้มาตรการความรุนแรงต่อกัน และปฏิเสธข้อเสนอการแก้ปัญหาต่อกัน ดังนั้นเมื่อวิกฤติทางการเมืองที่เกิดขึ้นไม่มีที่ท่าจะหาทางรวมขอมกันได้ จึงจบลงด้วยการรัฐประหารทั้งสองครั้ง คือในปี พ.ศ.2547 และ พ.ศ.2557 และจัดตั้งรัฐบาลโดยผู้นำกองทัพขึ้นมาบริหารประเทศ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเมืองไทยยังไม่ได้รับการแก้ไขให้ตรงจุด แต่เพราะพลังอนุรักษ์นิยมและชนชั้นกลางยังให้การหนุนหลังกองทัพ อย่างหนักแน่น และพอใจให้กองทัพไทยมีอิทธิพลทางการเมืองเช่นนี้ต่อไป

ซึ่งเมื่อพิจารณาไปยังบทบาททางการเมืองในภาคประชาชนของกองทัพ อินโดนีเซียอดีตรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซีย ได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ ขบวนการต่อสู้ของประชาชนและนักศึกษา ซึ่งประสบการณ์การต่อสู้กับระบอบเผด็จการ ที่บ่มเพาะมายาวนานและความขมขื่นที่อยู่ภายใต้การปกครองเผด็จการมากกว่าสาม ทศวรรษ ได้เพิ่มพื้นที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองการตรวจสอบทางการเมืองอย่าง เข้มขัน ได้กลายเป็นเมล็ดพันธุ์ประชาธิปไตยให้อินโดนีเซียเริ่มผลิเบ่งบาน ผลลัพธ์ที่ เกิดขึ้นในเมืองภาคประชาชนทำให้กองทัพอินโดนีเซีย ได้กำหนดบทบาทตัวเองมี ระยะห่างจากการเมืองอย่างชัดเจนภายหลัง การเปลี่ยนผ่านยุคสมัยสู่ความเป็นทหาร อาชีพจึงกลายเป็นพื้นที่เดียวที่ทำให้กองทัพได้รับการเคารพยกย่อง ดังกรณีของ นายทหาร ซึ่งเป็นบุตรชายอดีตประธานาธิบดีซูฮาร์โต ได้ลาออกจากอาชีพทหารเพื่อ ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าการกรุงจาการ์ตา แม้จะไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง นายทหารรายดังกล่าวมิได้ประสพความสำเร็จความประสงค์ขอลับรับราชการทหารอีกต่อไป หรือการทำหน้าที่ในการวางตัวเป็นกลางในการประสานงานการจัดการเลือกตั้งให้เต็ม ไปด้วยความเรียบร้อย หรือบทบาทในฐานะผู้ช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบและ ความเสียหายจากภัยธรรมชาติ แสดงให้เห็นมิติบทบาทที่ปรากฏขึ้นภายหลังยุคระเบียบ ใหม่ กองทัพอินโดนีเซียได้รับการนับถือมากขึ้นตามลำดับ

หากเปรียบเทียบกันในประเด็นบทบาททางการเมืองในภาคประชาชน ความรู้สึกของประชาชนทั้งสองประเทศที่มีต่อกองทัพแตกต่างกัน ประชาชนไทยส่วน

ใหญ่ยังพอใจกับบทบาททางการเมืองของกองทัพในมิติการช่วยการพัฒนาประเทศและกองทัพจับอารมณ์ความรู้สึกของผู้คนได้ ดังนั้นการโหมประชาสัมพันธ์ด้านกิจการพลเรือนส่งผลให้ความน่าเชื่อถือของกองทัพดีขึ้นมาโดยตลอด จึงไม่ถูกตั้งคำถามและข้อสงสัยจากสังคม หากกองทัพสามารถแทรกแซงใช้อำนาจทางการเมืองโดยที่ผู้คนส่วนใหญ่ไม่รู้สึกระคายตะขงใจในการทำรัฐประหาร ถึงแม้ว่าจะมีมวลชนบางกลุ่มที่ไม่พอใจบทบาททางการเมืองของกองทัพ ด้วยการออกมาทำกิจกรรมทางการเมืองต่อต้านบทบาทของกองทัพออกมาเป็นระยะ แต่ในภาพรวมกองทัพยังคงควบคุมสถานการณ์ทั่วไปไว้ได้ ในทางตรงข้ามความรู้สึกนึกคิดของสังคมอินโดนีเซีย ประารถนาให้กองทัพอินโดนีเซียอยู่ในสถานะที่ถูกตรวจสอบได้ และไม่ให้มีบทบาทใดๆในการขึ้นนำหรือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมืองนอกเหนือจากภารกิจการรักษาอธิปไตยของชาติเท่านั้น ด้วยบทบาทที่เปลี่ยนแปลงภายหลังยุคระเบียบใหม่ ภาพลักษณ์ในสายตาประชาชนพอใจและไม่รู้สึกหวาดระแวงว่ากองทัพจะหวนกลับมามีบทบาททางการเมืองในลักษณะขึ้นนำประชาชนได้อีกในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

กล่าวโดยสรุป บทบาททางการเมืองของกองทัพไทยและกองทัพอินโดนีเซีย ตั้งแต่ พ.ศ.253-2563 เมื่อ เปรียบเทียบกันนั้นพบว่า กองทัพทั้งสองประเทศพบกับความผันผวนทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากปัจจัยทาง การเมือง และเศรษฐกิจภายในประเทศของตนเอง และบริบทสังคมโลกที่มีแนวโน้มเปลี่ยนโฉมใหม่ไปสู่ยุคที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ หลักการความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งในกรณีของกองทัพไทยแสดงให้เห็นว่าได้ปรับตัวอยู่ในกระแสประชาธิปไตยโดยที่ตนเองไม่ได้สูญเสียอำนาจบทบาททางการเมืองใดๆ ภายหลังจากที่ฝ่ายการเมืองไม่ได้พิสูจน์ให้ประชาชนรู้สึกเป็นที่พึ่งพาและฝากความหวังได้ จึงเป็นเงื่อนไขให้กองทัพเข้ามาสถาปนาบทบาททางการเมืองของตนเองให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

ตามข้อเสนอแนวคิดความสัมพันธ์พลเรือน-ทหาร แบบหุ้นส่วนของ Ayesha Siddiqi ปรากฏว่า บทบาททางการเมืองของกองทัพทั้งชาติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีผลให้ทุกรัฐบาลจำเป็นต้องพึ่งพาทหารในฐานะหุ้นส่วนหลัก ซึ่งประสบการณ์การกิจด้านการรักษาความมั่นคงอย่างโซโคซอน แต่ในช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา ความสัมพันธ์ที่มีต่อรัฐบาลพลเรือนของทั้งสองประเทศมีการวางบทบาทที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน คือกองทัพอินโดนีเซีย ยอมรับอำนาจการตัดสินใจนโยบายด้านความมั่นคง ตนเองมีหน้าที่เพียงรับสนองนโยบายนไปปฏิบัติหรือให้คำปรึกษาแก่ประธานาธิบดีเท่านั้น แต่ในขณะที่กองทัพไทย ทำหน้าที่เกินหุ้นส่วน หมายถึงการมีบทบาทชั้นนำและกดดันให้รัฐบาลดำเนินงานตามที่ตนเองวางกรอบไว้ให้

สำหรับแนวคิดการสร้างระบบธรรมาภิบาลและความโปร่งใสของ Surachart Bamrungasuk กองทัพอินโดนีเซียหลังยุคประธานาธิบดีซูฮาร์โต ได้ตอบโจทย์ค่อนข้างสอดคล้องตามแนวคิดของ Surachart ไว้อย่างน่าสนใจ ในเส้นทางสู่ความเป็นทหารอาชีพ พบว่า สถานการณ์ ภายในประเทศที่มาจากการพังทลายทางเศรษฐกิจได้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง ความกดดันของประชาชนที่สิ้นสุดความอดทนต่อการแก้ปัญหาของรัฐบาลในเวลานั้น บีบบังคับให้กองทัพยอมจำนน ไม่สามารถหลีกเลี่ยงหน้ต่อการปฏิรูปการเมืองในองค์ของตนเองได้อีกต่อไป เมื่อเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปกองทัพ เพื่อยอมรับภารกิจการพิทักษ์ป้องกันชาติ และหันหลังให้กับการมีส่วนได้ส่วนเสียในทางการเมือง ทำให้กองทัพอินโดนีเซียได้รับการยกย่องอย่างโดดเด่น ในการยอมรับการนำของรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง ให้สิทธิ์ขาดการตัดสินใจในนโยบายการบริหารประเทศ โดยกองทัพทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและนำคำสั่งลงไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เป็นที่น่าสนใจว่า โจทย์ความท้าทายที่สังคมเฝ้าจับตามองด้วยความสงสัยว่า สัมพันธภาพระหว่างกองทัพกับรัฐบาลพลเรือนจะราบรื่นเป็นเช่นนี้ตลอดไปหรือไม่ หากอินโดนีเซียเผชิญปัญหาวิกฤติขั้นรุนแรง เหมือนการจลาจลในปี พ.ศ.2541 กองทัพอินโดนีเซียจะวางตัวอย่างไร หรือจะเลือกใช้แทรกแซงอำนาจเพื่อยุติความวุ่นวายทางการเมือง เหมือน

ประเทศกำลังพัฒนาที่เลือกเป็นวิธีแก้ปัญหาในขั้นตอนสุดท้ายหรือไม่ ในขณะที่กองทัพไทยแม้จะไม่ได้ดำเนินการเหมือนกองทัพอินโดนีเซีย แต่กองทัพไทยภายหลังการรัฐประหารครั้งหลังสุด คือในปี พ.ศ.2557 ได้พยายามดัดแปลงการสร้างความชอบธรรมให้ประชาชนยอมรับการบริหารบ้านเมือง โดยการถอดเครื่องแบบผู้นำกองทัพ เข้ามาเป็นผู้นำรัฐบาลภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ.2562 มาจากรัฐธรรมนูญที่ฝ่ายคณะรัฐประหารได้สร้างข้อกฎหมายที่ได้เปรียบให้เข้ามามีอำนาจต่อไป ในแง่เปิดพื้นที่ให้มีกระบวนการตรวจสอบอันโปร่งใสดังเช่นแนวคิดของ Surachart กองทัพไทยยังห่างไกลในแง่การยอมรับการถูกตรวจสอบจากสังคมอย่างเข้มข้น ทำได้เพียงแต่การลดกระแสความไม่สบายใจของสังคมให้มีการตรวจสอบเป็นบางกรณีที่สังคมเรียกร้องเท่านั้น

ในขณะที่บทบาททางการเมืองของกองทัพไทย สัมพันธ์สอดคล้องตามข้อเสนอของ Ozan O.Varol ที่มองเรื่องการทำรัฐประหารเพื่อประชาธิปไตยจะสอดคล้องเฉพาะการรัฐประหารในปี พ.ศ.2549 อันเนื่องมาจากรัฐบาลในขณะนั้นหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ ฉันทามติจากประชาชนส่วนใหญ่ให้เข้ามาจัดการปัญหาทางการเมืองที่ไม่มีทางออกจึงเป็นที่ยอมรับได้ ซึ่งคณะรัฐประหารฯ ชุดดังกล่าวอยู่ในอำนาจไม่นานนัก และดำเนินการจัดการเลือกตั้งและการถ่ายโอนอำนาจให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตรงตามทฤษฎีของ Varol ทุกประการ แต่การรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 ทำให้ข้อเสนอของ Varol อาจผิดเพี้ยนไปเพราะผู้นำกองทัพได้อาศัยรัฐธรรมนูญที่ออกแบบกติกาให้สามารถอยู่ในอำนาจทางการเมืองได้ต่อไป แม้การบริหารจะดำเนินมากกว่าครึ่งทศวรรษ แต่เชื่อไม่ลงความไม่พอใจที่ผู้นำกองทัพจำแลงแปลงกายตนเองเข้าสู่อำนาจภายใต้กติการัฐธรรมนูญ เริ่มที่ไศสยภัยของความสัมพันธ์และปฏิเสธรายอยู่ในอำนาจมากขึ้น การทำรัฐประหารเพื่อประชาธิปไตยหากกองทัพมีผลประโยชน์ทับซ้อน จะกลายเป็นคำถามถึงความชอบธรรมของกองทัพ สาเหตุถึงความจำเป็นและการดำรงอยู่ต่อบทบาททางการเมืองต่อการดำรงอยู่ของกองทัพต่อไป อย่างไม่จบสิ้น ในทางตรงข้ามกองทัพอินโดนีเซีย มิได้เข้ามาทำหน้าที่รัฐประหารเพื่อประชาธิปไตย

ตามนิยามของ Varol แต่กลับกลายเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากรัฐบาลเผด็จการเสียเอง แต่ภายหลังการสิ้นสุดอำนาจรัฐบาลเผด็จการในปี พ.ศ.2542 กองทัพอินโดนีเซียถูกบังคับให้ “จำศีล” หรือปลีกตัวเองออกจากการเมือง และมีสถานะช่วยส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในประเทศให้มีเสถียรภาพจนเป็นที่ชื่นชมในสายตาของนานาชาติ

เมื่อพิจารณาจากพัฒนาการบทบาททางการเมือง และปัจจัยที่เปลี่ยนแปลง บทบาททางการเมืองของกองทัพอินโดนีเซียและ กองทัพไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2535-2563 ตามมุมมองของอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ท ต่างเข้าใจบริบทความสัมพันธ์ทางการเมืองภายในประเทศ และระหว่างทั้งสองประเทศเป็นอย่างดี ว่ามีหลายสาเหตุปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างของรัฐธรรมนูญที่มอบหมายให้กองทัพมีบทบาททางการเมืองที่ไม่เหมือนกัน บทบาทด้านความมั่นคงที่ยังคงสถานะวิชาชีพให้กองทัพยังทรงอิทธิพลในด้านดังกล่าว หรือแม้แต่ปัจจัยด้านการเมืองในภาคประชาชน มีผลให้กองทัพทั้งสองประเทศประเมินบทบาทตนเองในทางการแสดงออกทางการเมือง อันเนื่องมาจากรากเหง้าทางประวัติศาสตร์ของทั้งสองประเทศ ซึ่งกองทัพไทยมีสำนึกความผูกพันต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ในขณะที่กองทัพอินโดนีเซียถือกำเนิดมาจากการเป็นผู้ปลดแอกภายหลังได้รับเอกราชจากชาติเจ้าอาณานิคม ย่อมมีนิยามความหมายที่แตกต่างกันเพื่อกำหนดบทบาททางการเมืองของตนเองในการรักษาความสงบสุขเรียบร้อยภายในประเทศ

ในขณะพัฒนาการทางการเมืองของกองทัพไทยและกองทัพอินโดนีเซีย ในมุมมองของอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองประเทศ ต่างพยายามชี้ให้เห็นการเลือกทางเดินของกองทัพประเทศทั้งสองได้เป็นอย่างดี กองทัพอินโดนีเซียได้ฉีกบทบาทออกจากการเมืองของตนเองแบบไม่หวนกลับสู่อำนาจเหมือนอดีตอีกต่อไป และกำลังสนุกต่อบทบาทในปัจจุบันในการสร้างความมั่นคงเป็นปึกแผ่นตามวิถีทหารอาชีพ ในขณะที่อีกด้านหนึ่ง กองทัพไทยพาตัวเองไปอยู่ในวังวนความผันผวนทางการเมือง ด้วยการดึงตัวเองไปอยู่ในวัฏจักรอำนาจทางการเมืองดังเช่น

ประวัติศาสตร์ทางการเมืองไทยที่มักดึงกองทัพไปเกี่ยวข้องกับการเมืองไทย การวางบทบาททางการเมืองโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือที่คอยประคับประคองพื้นที่ความชอบธรรมทางการเมืองของตนเองไว้อย่างเหนียวแน่นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ในอนาคตกองทัพไทยควรถอดบทเรียนความสำเร็จ หรือข้อจำกัดของกรณีศึกษาของกองทัพอินโดนีเซียมาศึกษา หากมีข้อเสนอเป็นนโยบายจากภาคประชาสังคม ควรเปิดพื้นที่ให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมเสนอแนะทางการพัฒนากองทัพสู่ความเป็นทหารอาชีพที่ข้องเกี่ยวกับการเมือง ตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย

ข้อเสนอในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเปรียบเทียบพัฒนาการของกองทัพในชาติสมาชิกอาเซียนเชิงเปรียบเทียบ ที่มีบริบททางสังคมที่แตกต่างและใกล้เคียงกัน ต่อมุมมองการยกระดับสู่ความเป็นทหารอาชีพ
2. ควรศึกษาการพัฒนาบทบาทของกองทัพสู่ความเป็นกองทัพอาชีพ ภายใต้กติกาของระบอบ ประชาธิปไตย โดยศึกษาจากประเทศต้นแบบ ไปจนถึงประเทศที่มีความคิดปฏิกิริยาป้องกันเป็นตัวอย่างแห่งความสำเร็จของกองทัพอาชีพ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณแหล่งข้อมูล ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 2 ท่าน ซึ่งผู้วิจัยถือว่าโอกาสเข้าถึงตัวผู้ให้สัมภาษณ์ได้ ค่อนข้างยากมาก หากไม่ได้รับโอกาสจาก ผศ.ดร.อนันต์ อนันตนาธร สำหรับการประสานงานด้วยสายสัมพันธ์ที่มีในอินโดนีเซียมาอย่างยาวนาน ผศ.ดร.ธีรพงษ์ บัวหล้า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านเป็นอาจารย์ของผู้วิจัยเอง สุดท้ายขอขอบคุณกำลังใจที่ยิ่งใหญ่จาก คุณเพ็ญมาศ อติศัพท์ ผู้ประคับประคองและผลักดันให้ผู้วิจัยมุ่งมั่นทำบทความวิจัยนี้จนจบ

เอกสารอ้างอิง

- พิชิต รัชตพิบูลภพ. (2559). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหาร. **วารสารสถาบันพระปกเกล้า**. ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน. 101.
- ไพลิน กิตติเสรีชัย. (2557). มหาอำนาจอาหาร. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 40 (2).21.
- สุจิต บุญบงการ. (2562). ทหารกับการพัฒนาการเมืองไทย. **โครงการจัดพิมพ์คบไฟ**. 186-187.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2558). **เสนานิธิปไตย: รัฐประหารกับการเมืองไทย**. สำนักพิมพ์มติชน. 117.
- อรอนงค์ ทิพย์พิมล. (2020). **ย้อนหลังการปฏิรูปกองทัพ อินโดนีเซียนำกองทัพออกจากการเมืองอย่างไร**. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <https://www.the101.world/evolution-of-indonesian-army/> (เข้าถึงเมื่อ 2 December 2020)
- อรอนงค์ ทิพย์พิมล. (2546). **บทบาทขบวนการนักศึกษาอินโดนีเซียกับการสิ้นสุดอำนาจของประธานาธิบดีซูฮาร์โต**. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Bamrungsuk, S. (2006). Thailand's Civil-Military Relations. **Journal of Securities Project**. (9). 22-26.
- Blair, D. (2013). **Military Engagement: Influencing Armed Forces Worldwide to Support Democratic Transition**. Brookings Institution Press. Washington, D.C. 114-117.
- Boonprong, W. (2000). **The Thai Military Since 1957: The Transition to Democracy and the Emerging of the Professional Soldier**.

(Dissertation). Master of International Studies in the Department of Politics, The University of Adelaide. Australia.

Butt, S. and Lindsey, T. (2012). **The Constitution of Indonesia: A Contextual Analysis**. Hart Publishing Ltd. 21-22.

Haripin, M., Priamarizki, A., Marzuki, K., I. (2021). **The Army and Ideology in Indonesia: From Dwifungsi to Bela Negara**. Routledge. Taylor & Francis Group.

Huser, C., H. (2002). **Argentine Civil-Military Relations: From Alfonsín to Menem**. National University Press. Washington, D.C.9.

Lane, M. (2019). **Continuity and Change after Indonesia's Reforms: Contributions to an Ongoing Assessment**. ISEAS Publish. Singapore. 128-129.

McDonald, H. (2015). **Demokrasi: Indonesia in the 21st Century**. Palgrave Macmillan. U.S.A. 67-70.

Parameswaran, P. (2015). **Who will be Indonesia's Next Military Chief?**. (Online). Retrieved from <https://thediplomat.com/2015/06/who-will-be-indonesias-next-military-chief/> (Accessed 2 December 2020).

Patunru, A., A. Pangestu, M., Basri, M., C. (2018). **Indonesia in the New World: Globalisation, Nationalism and Sovereignty**. ISEAS Publishing. Singapore. 39.

Siddiq, A. (2017). **Military Inc. inside Pakistan's Military Economy**. (Second Edition). Penguin Books. 43-45.

- Thippimol, A. (2020). **ย้อนหลังการปฏิรูปกองทัพ อินโดนีเซียนำกองทัพออกจากการเมืองอย่างไร.** (Online) Retrieved from <https://www.the101.world/evolution-of-indonesian-army/> (Accessed 2 December 2020)
- Varol, O., O. (2012). **The Military as the Guardian of Constitutional Democracy.** 50 *Columbia Journal of Transnational Law* (forthcoming). Lewis & Clark School. 300.

Translated Thai References

- Bamrungsuk, S. (2015). **Militocracy: Military Coup and Thai Politics.** Matichon. 117.
- Bunbongkarn Suchit. (2019). **Thai Political Development: The Role of Military.** Kobfai Publishing Project. 186-187.
- Kittiserichai, P. (2014). **Food Superpower.** *Journal of Social Science and Humanities.* Vol.5,No.2.
- Ratchatapibhunphob. P. (2016). **Soldiers' Political Participation.** *King Prajadhipok's Journal.* Vol.14. No.1. 101.
- Thippimol, O. (2020). **Look Back on the Path of Military Reform: How Does Indonesia get its Soldiers out of Politics?.** (Online) Retrieved from <https://www.the101.world/evolution-of-indonesian-army/> (Accessed 2 December 2020)
- Thippimol O. (2003). **The Role of Indonesia Student Movement and the Fall of Soeharto.** (Master of Arts). Bangkok: Thammasat University.